

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آبدہ برنشر اولنور

مندرجات

علمدار مصطفی پاشا (مابعد) افضل الدین
بحر خزردہ عثمانی سنجاعی صفوت
وفیات : اسماعیل زهدی بك عبدالرحمن شرف
بروسہ امور بك کتابہ سی احمد توحید
قرہ مان اوغللری حقندہ و نائق محکوکہ (مابعد و ختام) خلیل ادہم
روسہ ایہ وقوع بولان ۱۲۴۴ و ۱۲۴۵ حربہ دائر بروثیقہ محمد طرف
تفرقہ : قانوننامہ آل عثمان طرف

فیثانی ہ غروش

مرجی — باب عالی تاریخ عثمانی انجمنی

استانبول

تجران انجمن عثمانی

طبع طبع مشرقی

۱۳۳۰

(خزر [۱]) دكيزنده عثمانلى سنجاغى

آشاغىكى وشيقه لرمزك بيلدردىكى بوپك بوپوك ايش ايجون تاريخلر مزده
آنحق يار سوز ، يار سطر بوله بيليرسكز . بونكله برابر ، بوسطرلر ،
بوسوزلرك نه ديمك اولدنى پك ، پك دكل ، هيچ آكلاشيله ميور .
ايسته بونلردن برى ده (مجوى) اولوب شو قدر جقله كيور [جلد ۲
— صحيفه ۶۱] :

• [اوز دمير اوغلى] عثمان پاشاى جلالت افشا مزبور [كفه بلكر بكيسى
محمد بك] ك مقدم كليشندن غابت محظوظ اولوب شىروان ايلته بحر قلزم
قيودانلنى ضم ايدوب سكر كره بوزيك آنجه حاصل ايله مشاراليه توجه ايدر... •
كورولويور كه پك قابالى رسوز . بوندن سزده برشى آكلايه ماديكز
صانيرم . وشيقه لرمز بونى پك ابى آچيور ، نه ياللق ايسته نيلايدىكى ،
اوييللرده نلر كچديكى كوسترييور .

عثمانلى تاريخك ايكنجى واوچنجى يوز ييللرنده كسكين كوزلى ،
درين دوشونجهلى آتالرمز « عزيز » صويك دكيزنى قدر بيلمشلىر ،
بحر يه لرينه باقمشلىر ، هانكى صوده براومورغه يوزه بيليرسه اوصوبى
تكنه سز براقامشلردر . اوردولرمزك (ويانه) قبولرئى چالسنه بحريه نك

[۱] بربوزينك اك بوپوك طوزلى كولى اولان بودكيزه يونانلير ورومالير
(قاسى دكيزى) ديرلردى . بونكده غرب قيبيلرنده اوتوران (قاسى) لردن
آلندينى (ستر اوون) يازيور . اما ، ينه بوآد بالكز اودكيزك غرب پارچه سنك
اولوب ، شرق جنوبي ياتنه (هيرقان دكيزى) دنيوردى . عربلر برآراق بوكا
(قزوين) ، غرب قيبيلرنده اوتوران (خوزار) توركلردن (بحر خزر) ،
وطبقي يونانلير كپي . جنوب ، شرق قيبيلرينه (بحر ديلم) ، (بحر طبرستان) ،
(بحر جرجان) ديمشلردر .

(قلزم) ، (بحر احمر) ك آدى اولوب عثمانلى كاتليرينك بوآدى نره دن
بولدقلىرى ييله منسه كده ، توركلر بوكا (قوزغون دكيزى) ، يا خود يالكز
(دكيز) ديرلردى . قلزمى قوزغونه بكنزديلر ديلم ، آنحق شو صوك بيللرده
(خزر) ك ، (خرز) اولسى قدر كولونج برشى اوله ماز .

بوئوک یاردیمی اولمندن، اوپارلاق نمجہ و مجار سفر لریئک شانندن بوئوچک برپای ده بحر به به دوشیور . اوردولر من هان الی صالایه صالایه کیدرکن آغیرلقی طونه قیلومز طاشیردی . صوکنارنده برشهری صاردیقنده صو یاتی ده فرقه لر من طوتار ، دوکردی . اوردونک اوکنه بر صو چیقہ کورینسی رئیس ولوندر من قوراردی . هله (تیر کوکرتہ ایشی) دینلن آغیردنگ . طوب ، وئوک آشیرلسی بونلرک ایشی ایدی . (سیکتوار) ده کی (پورتوق علی) کیلرینی صایارسه ق یوزی کچر . قیدلر من بر کره کورولسون ، اوقوجه یوجه کثیره یوزلره رحمت اوقومقدن کندکزی آله مازسکز . بونک ایچون الکیصه سوزمن ، اونلر کرچکدن ایش اری ایملر . کله م سوزمنه :

ایران شاهی (ایکنجی اسماعیل) شاهک اولمیله یرینه ایکی کوزی کور (محمد خدابنده شاه) کچمش ، حکومت ایشلری سرایده کی قادیئرک ، اوتہ کینک بروکنک انه دوشمش ، بونکله ده ایران ایجروسی قاریشمش ، دولت زبونله مشدی . وان بکلر بکینی (خسرو پاشا) استابوله کوندردیکی برمکتوبیله ایرانی چیکنه یوب ازمک ؛ اولکانندن بوئوچک برپارچه سی قوبارمق ایچون اوکونلردن ده فرصتلیسی اوله مایه جقی بیلدیرمش ایدی . رحمتلی (صوقوللی) اولکامزک بک کینشله دیکنی فتحک قولای اونی طوتمه ، شنلدرمه نک زور اولدیقتی ، آرتق بوندنبویله یرالمقدن ایسه المزده کنی تیمار ایتمه مزی ، ویران ایرانی ، قولایلقه بوئون اکیه جک ، بردورلو بزى سووب باغلانهمیه جق عجمی زه قاتمق ویرانه مزی بوئوتمک عاصیلری چوغالتیق اوله جقی سوبله به کوردیسه ده قولایلقه مال وشان قازاتمق ؛ صدر اعظملق پوسته بر آدیم ده ایاقلاشق ایسته یین ، حرصله کوزلری دونمش ، پاشالرمز پادشاهی کندی یانلرینه چکدیلر ، صوقوللی بی آچیقده براقدیلر .

نه ایسه محاربه بی آجدق ، سفره [۹۸۶ محرمنده] باشلادق . بغداد یقه سنه (قوجه سنان پاشا) آذربایجان یقه سنه (لالا مصطفی پاشا) کیتمه که

اصر اولندي . عمرى قدر حكايه لرى اوزون اولان سنان پاشانك سفرك ايلك كونلرنده ، عسكرك يوركلىنى مصطفى پاشا آلدى . قورقاغنى بكا براقدى . ، كى كولوئىچ . باياغى دعواسندن بونلك نه دورلو آدم اولدقلى ، نه دوشونجه ايله گىندكلىرى اكلاشيليوردى .

براىكى كورجى پرنسپه طاغستانك سنى بكلرىنك بزم يانه كچمى ايله حربك ايلك كونلرى پارلاق چكىدى . آخچق برازوكره اونلك قارشولنى اوله رق وريدىكمز بر اىكى بوزغونلقه آناطولى يوللرى قاپاندى ، قاوقاس شماندن دولاشوب ايش ياپغه دوشدك . بركت ورسونكه ايشك ايچنه (اوزدمير اوغلى عثمان پاشا) كى كرچكدن بيكىت ، يمن سفرلىرى ايتش كوركولى برهادر كيرمش بولنيوردى . بويىكىت ، باشه ايلك كلن بو ايشى كىسزلكه ورييور . حكومت توركتانك سنىلرى ايرانك باشه اوشوشدرمك ايسته يور ، اورتاده قوجه بر خزر واركن بو ايشك بر آز زور اوله جقى يالكز اوزدمير اوغلى آكلابور . سفرك كىرو قالمسنة باشلوجه قارشو طوران صوقوللى ايكن ، ايش بو قدر ايلرو كىتكدن صوكره براقق اوله مابه جقى دوشونمش ، آخچق ، بر ايشه قوبولدى ، دها دوغروسى بو ايشى باشمه آجدىق ، بارى ياپيله جق شى آدم عقللى اولسون دييور . بوقسه صوقوللى ده ايمپرياليزم دوشونجه سنده بر ذات ايدى ، اما ياقمق ايسته دىكى تن [دون] ، اتل [وولغا] قنالى آخچق ايله ياپيله جكى ، بويله آقن وچا بولجىلقدن برشى چيقمايه جقى كوربييور ايدى . ايسته عثمان پاشايه يازدينى مکتوبنده دمير معدنه قدر صورمى ياپيله جق ايشك كوكللى اولسنى ايسته دىكندن در .

عثمان پاشانك سوزلرى استانبولده يرى بولمش اولملىكه صوقوللى شهيد ايتد يرلدكدن صوكره [۸ شعبان سنه ۹۸۷] ييله ايشك اردى براقيلمايش اولديغنى كوربييورز . اما صوكى نه اولدى ديهه صوره جقكز . اويران سفرلرىنك صوكى نه اولديسه بونككیده او اولدى . اورتاده قالان آخچق اوز دمير اوغلى ايله صوقوللى نك ، رحمت قازانمالي ريدر . بو آراده (روميه)

کوندہدہ بر فیلومزک دولاشدیفنی ینہ قیدلر کوستریور. اوزون اوله جق دییه وشیقه لریخی آلامدق. وشیقه لر من بزی بوندن ایلر و سوز سویلکه بر اقیبور.

شروان محافظه مندہ اولان عثمان پاشایہ مکتوب شریف

سده والا وعتبه علیایه وارد اولان مکتوب مرغوبکزده قزلباش بدمعاش ایله بالدفعات واقع اولان جنک و سواشک هر برنده عنایت باری یاری وهدایت پروردکاری مددکاری اولغله بر مقصدار عسکر اسلام ایله نیجه بیک ملاحده طعمه سیاف واسپام اولوب ولایت شروانک ضابطی اولان ارس خان دیری اله کتوریلوب انواع یوز اقلقلری میسر اولمشکن عا کر تاتار یجد وشارغام اولغله کران بار اولوب عادل کرای خانک و بیاله بکک نه وجهله گرفتار اولدقلرن اعلام و اشعار اولنمش مکتوب مسرت مصحوبکز عینی ایله پایه سریر سعادت مصبر لینه ارسال اولنوب نظر هایونلری متعلق بیوردلقدن صکره تکرار علی التفصیل عرض و تقریر اولدقدہ جیما اول خانیلرک و عا کر اسلامک احوالری معلوم شریفلری اولوب اولبایده صادر اولان فرمان عالیلری اوزره حکم شریف جهانقطاع و امر منیف واجب الاتباعلری ایله انده اولان قول مواجی ایچون الی بیک فلوری ارسال اولمشدر ایله اوله علم شریف خفی و نهان اولیه که بوجانبده دین و دولته منطلق و سفر نصرت اثره منفرع لوازم و مهماتک تدارک واحضاری بایده اصلا تقصیرات اولمیوب انواع سی و اقدام و اضعاف جهد و اهتمام اولمشدر کرکدرکه ارسال بیوریلان امر هایونلری مقتضاسنجه عمل اولنو یانکده اولان امری کزین و سایر جنود موحدینه استالت و بریلوب غزا و جهاده ترغیب و ارشاد اولنه انشاالله تعالی حد منتلری ضایع اولمیوب اتمام مصلحت اولدقدہ استحقاقلرینه کوره رعایت اولنورا کا کوره نسلیت اولنه و کتاب مشکین نقابکزده دمور قپو بر نادرالوقوع قلعه اولوب شویله که یکری قطعه مقداری قدرغله ر یایلوب لوازم و مهماتی بوجانبدن ارسال اولنورسه بحر قلزم واکا داخل اولان انهارکنار لرنده نیجه ولایتلر فتح اولنوب قبضه تسخیره کلوردی دیو اشعار اولنمش فی الواقع ولایت شیروان فتح اولنماقدن غرض و مقصود دخی کفایت مقداری سفاین نصرت قراین تدارک اولنوب اطرافنده اولان عمالک فتح و تسخیر اولنماقدر لکن شمد کیحایده دمور قپوده و تقلیسده اولان عا کر منصوره به یوللر مدود و مسافه بعید اولغله ذخیره کوندلرلکده انواع عسرت وار ایکن قدرغله ر بناسیچون لازم اولان مهمات بوجانبدن نیجه ارسال اولنه ییلور خصوصاً هرکی به آلتیش یتش قنطار یالکز مسار تمحیل اولنوب هنوز ولایت شیروانک یوللری امن اوزره دکل ایکن بو مقوله بارکر نک ارسال نیجه متصوردر بعض مهماتی کوندلرلوی تقدیرجه کی هر اغاجدن یاپلز اول ولایتلره کبیلر یاپلغه مناسب پلید اغاجلری

بولنورمى و طاغىر تبيع اولننه دمور معدنى اولورمى بو خصوصىلر مېهم قالبوب
تفصيل ويان اولنماش سنه سابقه ده اردهانده درت بش پاره قالبته يابلوب
كور صوبه قونلوب قيون نيدىن بكمك ايجون بوجايدن استادلر وكرسته لر
كوندريلوب انده واروب كره لر ينك بعضى سى يولاش ايكن احوال اولنمله اول
قالبته لر يابلوب استادلر كيرو بوجابه عودت ايليوب اعداى بدرائى كچيدلر
خالى بولنله بوقدر خسارته حسارت ابلدى كيرو تظليس اوكنده اول كره دن
كيلىر يابلوب برمقدارى كچيدى حفظ ايدوب برمقدارى دخى كورسوي ايله قلمه واروب
اندن دمور قپويانته وارماسى ممكن درو بالمله بو خصوصىلر وساير اول سترك احوال
واطرافى سيزوك رآى اصابت ارا كوزه تفويض اولنمشدر بو باده اهل و فوف ايله مشاوره
اولنوب دخى دن و دولته نافع اولان نه ايه انوكله عمل اولنوب محتاج عرض اولنلر معجلا
اعلام اولننه خان حضرتلر دخى بالذات دمور قپويه اندن ولايت شرقيه اقين
ايلك فرمان اولنوب ان شالله تعالى اول نيت خير امنيت اوزره وارملرى مقرر
اولمشدر احسن او قائنده واروب و سول بولدق لرنده جيلتكزده سر كوز اولان
غيرت دنلوازي هر نه ايه حيز بروزه كتوريله م الحس ه جادى الاول سنه ۹۸۷

بجر قلم قپودانى على به حكم كه

درى اى قلمده بنا اولنان كيلر ايجون لازم اولان آلات و اسباب نه ايه
دمور قپويه كتمك ايجون كفه بلكر بكيلى جعفر پاشايه امر شريفم كوندرلشدر
واردقده سنداخى كركى كپي مقيد اولوب ذكر اولنان اسبابى دمور قپويه الوب
كشكده كمال سرته ده اقدام و اهتمام ايلي سنه في ۹ جادى الاخر سنه ۹۹۰
كفه بلكر بكيلىنه حكم كه :

انده قلم دريا سنده بنا اولناجق كيلره لازم اولان آلات و اسباب نه ايه
جمله سن قلم قپودانى على زيد قدره معرفتيله آلوب كيمك امر ايدوب ذكر
اولنان كپي به لازم اولان كره و آلات و اسباب و غيريدن هر نه وار ايه بر
سنه آلوقوما يوب جمله سن آلوب كيده سن و معدنجيلرى دخى مهم اولان الات
و اسباب ليله الوب كيده سن و بروجهله استمالت و بره سن كه مراد اوزره مصلحت
كوريلوب تمام اولدقده هر برى ماهو المامل ايله بهره مند اوليق محقق در اكا
كوره هر برى خدمت لرنده مجد و مقدم اولوب آتامى بانبده بذل مقدور ايله لر .
في ۹ جادى الاخر سنه ۹۹۰

وزير عثمان پاشايه يازيلان بر مکتوبده ده شونلر كورلشدر :

... و دريا علمندن خبردار يكرمى نفر قدرغه رئيسى توابعى ايله و قدرغه لرك
بناسيچون نجارلر و استاد طومچيلر و عربه جيلر و عرض ايلدوكلك دن زباده مستوفى
خزينه و ساير لوازم و مهمات كفه جانبته كوندريلوب و جمله به كفه سنجاعى بكي
محمد سردار اولوب دمير قپويه كتمك امر اولوب . . .
صفوت